

doc. Mgr. art. Matúš Ol'ha, PhD.

Fakulta dramatických umení, Akadémia umení v Banskej Bystrici

Oponentský posudok dizertačnej práce Mgr. art. Kataríny Burdovej

Rozvíjanie tvorivosti v Eldoráde globálnej masovej kultúry

Dizertačná práca Kataríny Burdovej je podložená takmer desaťročím práce pedagóga hereckej a režijno-hereckej tvorby v neľahkých podmienkach budovania druhej slovenskej vysokej umeleckej školy, Akadémie umení v Banskej Bystrici. Burdová patrí medzi prvých absolventov divadelnej réžie. Mal som možnosť sledovať jej umelecký rast prakticky od začiatku. Som teda v pozícii oponenta, oproti mojim ďalším dvom kolegom, vo výhode aj nevýhode. Na jednej strane poznám, ako sa vraví „z prvej ruky“ výsledky jej umeleckých a pedagogických snažení, ale nemôžem byť celkom neosobný, nestranný, čo je nevýhoda mojej momentálnej pozície. Napriek tomu dívam sa na výsledky jej bádania čo možno kriticky a objektívne. Keďže Burdová je svojou profesiou divadelná režisérka, chápem aj jej dizertačnú prácu v súvislosti s praktickými výsledkami jej režijnej tvorby. Neexistuje jednoznačný kľúč ako postupovať pri režijnej práci, pretože ide o veľmi individuálny proces v ktorom je režisér hlavným iniciátorom, dáva tvorivému kolektívu impulzy a vedie s jednotlivými individualitami, ktoré postupne vstupujú do hry tvorivý dialóg. Z tohto pohľadu chápem prácu Burdovej ako mimoriadne cenný dokument v ktorom zachytila proces svojho režijného myslenia, od teoretických úvah a dramaturgického rozboru témy, cez prácu s hercom až po záverečnú kritickú reflexiu šiestich divadelných inscenácií, ktoré boli súčasťou pedagogického procesu hereckej tvorby. Napokon o režijnej práci sa píše najmä takto, osobne, o čom svedčí celý rad prác zaoberajúcich sa problematikou divadelnej réžie, fenoménu, ktorý sa objavuje a reflektuje v dejinách divadla od konca 19. storočia a máme ho zachytený v celom rade prác počnúc Stanislavkým, Ejzenštejnom, Mejerchoľdom, či Tairovom a Brookom končiac. Aj v našich skromnejších slovenských podmienkach sa réžiou z takmer päťdesiatich profesionálnych režisérov 20. storočia reflexiou svojej tvorby zaoberalo, a najmä zachovalo o nej písomné svedectvo - aj to iba torzovité - necelá dvadsiatka z nich, o čom svedčí nedávno vydaná Prolegomena k dejinám slovenskej divadelnej réžie 20. storočia (Fakulta dramatických umení AU v B. Bystrici 2013).

Preto si myslím, že metóda, ktorou Burdová počas svojho výskumu pracovala je optimálna. Priznávam, že nie som zástancom bezbrehej postmodernity, ako sa dnes v divadelnej praxi zvykne nazývať takmer všetko čo sa vymyká klasickej kompozícii dramatickej literatúry a pri sledovaní takýchto produkcií, projektov, či performácií - lebo ťažko ich nazvať inscenáciami v pravom slova zmysle - si neviem predstaviť, že by pred úlohou stvárňovať postavu A, B, C, D, či E, s krátkou charakteristikou figury, no najmä pomenovaním jej životnej traumy, stáli klasickí majstri hereckého umenia, školení zväčša praxou, ale talentom - u Vás prírodou, u nás Bohom – obdarení; spomeniem príklady spoza oboch brehov rieky Moravy – Zdeněk Štěpánek, či Karel Heger, alebo Gustáv Valach, Karol Machata, či Ctibor Filčík. Predpokladám, že toto napätie medzi tradíciou a modernou si plne uvedomuje aj Burdová, keď v úvode svojej práce cituje doc. Jána Sládečka a jeho tri dôvody, prečo je dôležité čítať a vracieť sa k duchovnému odkazu tak domácej, ako aj svetovej klasiky. Je overená časom a vyrovnávajú sa s ňou všetky generácie divadelných tvorcov, ktorí tvoria tu a teraz, pre svojho súčasníka... Fakt, že moderné a časom neoverené texty vo výskume danej témy dominujú považujem za istý nedostatok práce K. Burdovej. Napriek spomenutým výhradám k zameraniu výskumu diplomantky na prevažne modernú západoeurópsku dramatikú, môžem ako divadelný režisér, ktorý mal možnosť pracovať s mnohými hercami, ktorých Burdová v čase ich štúdia viedla, konštatovať, že sa stali protagonistami súborov v ktorých našli svoje angažmán (Pivko, Šepták, Novodomský, Dujavová a iní). Burdová mala pred sebou dlhodobé stanovené ciele, ktoré potom analyzovala, a to nielen z pozície svojej, ale neváhala pripojiť k práci aj pohľad jej hercov, podložený citátmi z ich písomných záverečných prác, ktoré súvisia s procesom hľadania, a aby som sa vyjadril termínom, ktorý používa vo svojej práci, osobnej hereckej tematizácie postavy v divadelnom celku. V kapitolách, ktoré sa venujú šiestim projektom v podmienkach školy sa sústreďuje na problematiku, ktorá je predmetom jej práce: rozvíjanie tvorivosti. Preto môžem konštatovať, že dizertačná práca Kataríny Burdovej spĺňa stanovené ciele. Jej prínos vidím v systematickom, prehľadnom a pútavo napísanom príbehu hľadania pevných bodov pedagogického procesu kryštalizácie hereckej tvorby, tak u jednotlivca, ako aj celého tvorivého tímu inscenátorov. Je jedinečný, pretrpený a hodnotený s kritickým odstupom. Niekedy až prineskromný, najmä v prípade inscenácie H. Ibsena Opyry spoločnosti. Práca je napísaná štylisticky veľmi dobre a dokumentuje Burdovej schopnosť formulovať, ako aj pozorovateľský talent. Obsiahla príloha, je cenným

dokumentom medzinárodných ohlasov jej režijnej práce aj pedagogických snažení. Burdová ma cituje dva razy. Len škoda, že v súpise použitej literatúry nefiguruje prameň z ktorého čerpala – Zborníky medzinárodnej teatrologickej konferencie Dnes a tu na Fakulte dramatických umení AU v B. Bystrici, a pritom medzi zvučnými menami vedeckých autorít o ktoré sa opiera poctivo vypísala mená všetkých našich citovaných študentov. Ako tu zaiste všetci vieme ide o druhý pokus obhájiť dizertačnú prácu, tenisovou terminológiou povedané „second servis“, ktorý, ako je všeobecne známe, nebýva v porovnaní s prvým podaním už taký razantný. V našom prípade je to naopak, odklad obhajoby z januára 2015 Burdovej prospel.

„Dopracovaná verzia“ dizertačnej práce spĺňa kritéria pre doktorandské konanie a odporúčam ju komisii prijať. Po jej úspešnom obhájení navrhujem udeliť Mgr. art. Kataríne Burdovej titul Ph.D.

V Banskej Bystrici 2. marca 2016

doc. Mgr. art. Matúš Olša, PhD.